

Deželni zbor štajarski.

Deželni odbor je v nemški prenapetosti zahteval svojedobno, naj se znane jezikovne naredbe za Česko in Moravsko zopet odpravijo. Pričakovali smo, da bo izgled deželnega odbora posnemal tudi deželni zbor. In res! Grof Kotulinsky in dr. Kokošinek sta v družbi 32 deželnih poslancev, kakor smo že zadnjič povedali, zahtevala, da se naj imenovane jezikovne naredbe odstranijo.

V seji dne 21. januarja je dobil grof Kotulinsky besedo, da utemelji svoj predlog. Tarna, kako se Nemci zadnjih 20 let potiskajo v kot, boji se, da se bo država zdrobila, če se Čehom ugodí; strah ga je, da utegnejo Slovani enake pravice vsepovsod tudi za sebe zahtevati, kakor mu je dobro znano, »da tudi naši častiti slovenski rojaki izražajo enake želje v svojem časopisu in na svojih zborih«. (Slovenci kličejo vmes: »Seveda! Celó resnično«). Zato zahteva med velikim krikom in ploskom: »Te naredbe se imajo odstraniti!« Predlog se je izročil ustavnemu odseku, ki ima obstati iz 12 udov. Ta odsek, ki se bo pečal tudi s predlogom zastran tajnih in naravnostnih volitev, se je izvolil v seji dne 25. jan. Izmed Slovencev sta vanj izvoljena dr. Dečko in dr. Rosina. Nemški narodovci so hoteli v njem imeti tudi znanega Rokitanskega; toda Slovenci, konservativci in liberalci so se združili ter volili s 24 glasovi dr. Portugalla proti Rokitanskemu, ki je dobil le 22 glasov. —

Finančni odsek se ima pečati med drugimi tudi s predlogom deželnega odbora zastran ustanovitve nove deželne bolnišnice v Slovenjem Gradcu. Poslopje bo veljalo okoli 110.000 gold. Prostora bo za 100 bolnikov. Denar se bo od dežele vzel v ta namen na posodo. Vinarski komisar g. Jan. Balon je umrl dne 31. dec. 1897 in zapustil udovo in 4½ letnega otroka. Čeravno svoje službe ni res postavljal kot stalni uradnik opravljal, to, da je bil g. Janez Balon jako delaven in na glasu kot izvrsten strokovnjak, naj se milostno podeli njegovi udovi vsakoletna pokojnina v znesku s 466 gld. 66 kr. in za otroka vsakoletna vzgojna podpora v znesku 116 gld. 66 kr. Brez dvoma se bo ugodilo temu predlogu.

Odsek, ki se ima pečati z ustanovitvijo deželne najdenišnice, je imel dne 24. jan. svojo sejo ter izvolil poslanca Posch-a kot poročevalca v tej zadevi. Deželni odbor predlaga, naj podeli Štajarska v ta namen in sicer v proslavo 50letnega jubileja Nj. veličanstva

znesek s 100.000 gld., da ne bo treba v druge deželne najdenišnice plačevati.

Pokojnine za učitelje za l. 1898. so proračunjene na 105.000 gld. Za učiteljske udove 62.000, razne podpore sirotam učiteljev itd.; v skupnem znesku torej 181.003 gld. V ta fond pa bodo prinašale zapuščine okoli 115.000 gld., 2% se odstejeta od učiteljskih plač z 27.400 gld. —

Deželni zbor se je že večkrat pečal s tem, da se naj ustanovi deželna hipotečna banka. Ta denarni zavod naj bi dajal posojila po nizkih obrestih ter jemal od svojih posojil nizke obresti. Lansko leto je to stvar sprožil konservativni poslanec Hagenhofer; letos sta to zadevo sprožila zopet Rokitansky in Hagenhofer. Finančni odsek, kateremu so se te stvari izročile v poročevanje, se je dne 24. jan. pečal s to zadevo. Ker je pa stvar silno važna in utegne po mnenju dr. Linka, Rochlitzerja, Endresa itd. celó nevarna biti za deželo, če bi se tak denarni zavod nepremišljeno ustanovil, se je v finančnem odseku soglasno sprejel predlog, naj deželni odbor skliče shod zvedencev, ki imajo stvar dobro pretehtati in deželnemu odboru staviti predloge. V prihodnjem zasedanju naj deželni odbor deželnemu zboru stavi primerni predlog.

Znani Rokitansky je tudi stavil predlog, naj deželni zbor raznim hranilnicam piše, da imajo znižati obrestno mero pri svojih posojilih. Tudi o tej zadevi se je posvetoval finančni odsek ter sklenil soglasno, da se ta predlog zavrzé, ker bi se hranilnice itak ne brigale in bi se deželni zbor le osmešil s tako zahtevo. Lahko je res, predloge staviti, ki zadolženim ugajajo, a drugo vprašanje je to, jeli se predlog da tudi izpeljati. Ta mož je tudi vprašal cesarskega namestnika, zakaj se vendar ne dovolijo mesečni sejmi v Lipnici, čeravno to zahtevajo vse ondašnje občine. Cesarski namestnik pa mu je takoj posvetil, rekoč: »To ni tako lahko, ker ni res, da bi vse ondašnje občine zahtevale mesečne sejne, kajti vsaka občina se tem seimom naravnost upira«. Rokitansky se je pač zopet vrezal. A to ga ne zadržuje, zopet in zopet stvari spravljati na dan, ki resnici bijejo v oči. V zadnji seji je očital vladi, da ona nič ne stori, če dežela po povodnji ali toči škodo trpi. Takoj ga je zavrnil cesarski namestnik, da je taka trditve neresnična in našteval tisočake in tisočake, katere je vlada uporabila zadnja leta na pomoč takim ponebrečencem. Čudimo se, kako morejo mnogoteri nemški kmetje biti tako nespametni, da vse verjamejo, kar jim ta kričač Rokitansky pove, in se dajo za nos voditi od njega.

Pisma s Kranjskega.

II. Iz deželnega zbora.

Deželni zbor kranjski je imel že pred novim letom prvo sejo v sedanjem zasedanju. Druga seja pa se je vrsila šele dne 18. jan. To je vendar malo čudno, ko ima deželni zbor obilno dela rešiti.

Med tem so se vrsila pravna pogajanja, ki pa, kolikor vemo, nič kaj srečno ne napredujejo. Kje je ovira, povedal sem že zadnjič. Sicer je »Narod« porogljivo to mnenje imenoval »nezrelo«. A da je bilo pravo, priča vse dosedanje pogajanje, pričal bo najbrže tudi izid. Njemu je vse nezrelo, kar z njim ne tuli v jeden rog, in zato še vedno prinaša herostratske dopise svojih mameluških pristavev, s katerimi hoče siloma spravo pokopati. Da koplje s tem grob tudi slovenskemu narodu, za to mu ni mar. Da, on in njegovi mameluki so že davno toliko dozoreli, da so odpadli s slovenskega drevesa, razjedeni od črva liberalizma! Hitro so živeli, hitro dozoreli, kakor hitro dozori črviv sad. Slovensko ljudstvo jih ne more in ne sme več gojiti na svojih prsih, sicer se ta pogubni črv tudi njemu zajé v srce in ga umori duševno!

Znamenita je izjava dr. Majarona iz narodne stranke, v kateri izjavlja očitno, da on in z njim mnogi drugi močje »naprednega« mišljenja odločno obsojajo pisarjenje »Narodovo« in da so pripravljeni preko teh izdajalskih spletk delovati za spravo.

Gospodarstvo našega deželnega odbora je jako težavno. Dežela še mnogo potrebuje za svoj kulturni napredek in blagostan, a nima več kje jemati dohodkov. Saj je naloženih davkom že toliko naklad, da se huje obremeniti naše ubožno ljudstvo sploh več ne more in ne sme. Nisem sovražnik šol, a vendar moram pritrditi onim možem, ki poudarjajo, da se pri nas preveč potroši za ustanavljanje novih ljudskih šol. V kake dolgove so nekatere občine že zabredle zaradi tega, da so se hoteli imeti nove šole po slopi, ali razširjeno v dvo- ali trirazrednico. Toda, kaj to pomaga, ko pa manjka učiteljskih močij. Marsikje stoji lepa velika šola, a jeden učitelj mora delati za dva, oziroma dva za tri. S tem se namen šole zadostno ne doseže, ker pouk ni prav nič olajšan. Ni čuda, da se mnoge občine z vsemi silami upirajo novim šolam ali njih razširjenju. Kaj bo narodu koristilo vse znanje, če bo pa gmotno uničen postal suženj tujcem!

Mnogo si prizadeva kranjski deželni zbor za zboljšanje vinogradarstva. Kako lepo blagostanje je cvetelo pred leti na Dolenjskem,

le neprenehoma napadali, češ, da bi si je podjarmili, je poljska država se vendar vrlo držala in lepo prosperovala, dokler je v njej vladala sloga. Ali v zadnjem stoletju se je jel v Poljakihi širiti duh nesloge, in ta je državo njihovo tako grozno razjedal, da je razpadla, še predno je bilo stoletja konec. Nekaj je ima Avstrija, nekaj Rusija in nekaj Nemčija. Tudi Poljaki so se že opetno tvegali življenja za svojo samostalnost, ali — združeni bržčas ne bodo nikdar več.

Kako pa se je godilo Pomorjanom, katerih je bilo tri- do štirikrat manje od Poljakov? Lahko si je misliti. Zgodovina ve le o jednom pomorjanskem knezu, Svantiboru; po njegovi smrti so si štirje sinovi zemljo razdelili v dve polovici, zahodno ob Odri z glavnim mestom Stetinom, in vzhodno ob Visli, kateri je bilo glavno mesto Gdansko (Danzig). Bratje so se, kakor je pričakovati, prepirali, in korist je imel le Nemec. Najprej je seveda padel zahodni del, ker je na nemški strani, in ta je danes popolnoma pogermalizovan; že pred par sto leti Slovani tamkaj ni več bilo najti; tako naglo se je vrsila germanizacija. Ko so vzhodni Pomorjani osodo svojih bratov videli, so se takoj združili s Poljsko, katera jih je tudi ohranila, dokler ni padla sama kot žrtev nesloge. Pri razdelitvi Poljske (1772) pa je tudi ta del

Pomorjanskega pripadel Prusiji, pri kateri je še danes. Prusija je Pomorjane takoj začela germanizovati, in danes je njih nekdanje zemlje zahodna polovica že popolnoma, vzhodna večidel nemška; v tej je izmed sedemsto tisoč prebivalcev slovanskih le kakih sedemdeset tisoč, torej desetina. Vrh tega pa pripadajo dvema kronovinama, pomorski in zahodni pruski, vsled česar jim je še težje varovati si narodnost. In dandanes Nemec ne misli več, da so to zadnji ostanki nekdanjih Pomorjanov, ki so v nesrečni zaslepljenosti se borili za narodne idejale, jim so Kašubi, kakor jih sedaj jedino imenujejo po dolgi gubasti suknji, takoiimenovanem kašubicu, bitja, ki le čakajo rešilne jih smrti.

Poglejmo še na koncu naše zgodovinske črtice med sedanje Kašube, in sicer med pomorske, da vidimo, kako se jim godi. Bivajo ob morju na severnem koncu polotoka, ki ga vidiš na zahodni strani od Gdanskega. Le morje se jim je milostno! Njih zemlje je toliko, kakor polovica Slovenskega Štajarja; na njej žive vsejani med Nemce po svojih vaseh in štejejo 10.000, komaj dvajsetino od prebivalstva. Po veri so katoličani, dočim so Nemci luterani; če bi se bili poluteranili, davno bi že ne bilo nobenega več. Jezik, ki ga govore, je podoben poljskemu. Vendar govori skoro vsak poleg kašubskega

tudi nemški, dasi trdo. Zemlja sicer ni nerodovitna in jim daje dovolj raznega zrnja in krompirja, ali vkljub temu so revni. V prvi vrsti so tega krive šole, ki so trdo nemške. Ker jim Nemci ne dovoljujejo kašubskih šol, po katerih bi si mladina v resnici bistrila um in blažila srce, je njih duh tekom časa nekako otrpnel, omeglih, otopel, in tako v boju za obstanek zaostajajo za Nemci. Tudi so lahkomišelní in zapravljajo, kadar kaj imajo; gotovo tudi deloma posledica preslabe izobrazbe. Vendar so dobrosrčni, in Nemcu se kmalu udajo; manjka njim torej potrebne trdnosti. Vkljub temu se držijo svojih starih seg; a svojih pesmij, pravljic in pripovedek imajo že malo. Bivajo v spletenih in z ilovico omazanih, nizkih kočah z majhnimi okni; tla v sobi nimajo desek, peči so iz ilovice, okoli njih je klop, na kateri si ob večerih Kašub od naporenega dela odpočije. Sicer pa je hudega dela in trpljenja vaje. Vlada ne stori za nje nič. Vlak drči mimo velikih gozdov, za katerimi imajo oni svoje borne koče, in trebušati žid in trdi Nemec se še ne zmenita za ubožce, ki tihi obdelujejo svoja polja. Da le redno plačujejo davek! Da bi pa imeli v zbornici kakega zastopnika, o tem niti misliti ni, še zagovornika ne najdejo. Jedino cerkev še ima za nje srce, jedino na leci slišijo še svoj jezik iz ust »gospoda«. Ali